

1. רמב"ם הלכות יום טוב פרק ב הלכה ז

דגים שבביבירין גדולים וכן חיה ועוף שבביבירין גדולים כל שהוא מחוסר צידה עד שאומרים הבא מצודה ונצודנו הרי זה מוקצה ואין צדין אותן ביום טוב ואם צד לא יאכלו, וכל שאינו צריך מצודה הרי זה מוכן וצדין אותו ביום טוב ואוכלין אותו, וכן חיה שקיננה בפרדס הסמוך לעיר ילדיה כשהן קטנים שאינן צריכין צידה אינם צריכים זימון מפני שדעתו עליהן.

2. רמב"ם הלכות שבת פרק י הלכה יט

הצד דבר שדרך מינו לצוד אותו חייב, כגון חיה ועופות ודגים, והוא שיצוד אותן למקום שאינו מחוסר צידה, כיצד כגון שרדף אחרי צבי עד שהכניסו לבית או לגינה או לחצר ונעל בפניו, או שהפריח את העוף עד שהכניסו למגדל ונעל בפניו, או ששלה דג מן הים בתוך ספל של מים הרי זה חייב, אבל אם הפריח צפור לבית ונעל בפניו, או שהפריח דג ועקרו מן הים לבריכה של מים, או שרדף אחר צבי עד שנכנס לטרקלין רחב ונעל בפניו הרי זה פטור, שאין זו צידה גמורה שאם יבא לקחתו צריך לרדוף אחריו ולצוד אותו משם, לפיכך הצד ארי אינו חייב עד שיכניסנו לכיפה שלו שהוא נאסר בה.

3. תוס' – חייב משום קוצר

4. תלמוד בבלי חולין דף קכז עמוד ב

דאמר רב חייא בר אשי אמר שמואל: תאנים שצמקו באיביהן - מטמאות טומאת אוכלין, והתולש מהן בשבת - חייב חטאת ... היכי דמי, אי דיבשן הן ועוקציהן - פשיטא, אלא לאו: בלא עוקציהן... אילן שנפשח ובו פירות - הרי הן כתלושין, יבשו - הרי הן כמחוברין, מאי לאו, מה תלושין - לכל דבריהן, אף מחוברין - לכל דבריהן? מידי איריא? הא כדאיתא, והא כדאיתא.

5. רש"י שם

תלושין שנפשח לכל דבריהם הוו תלושין בין לענין חיוב טומאה בין לענין שבת ומחוברין דקתני גבי יבשו לשבת קאמר ולא לטומאה

6. תלמוד בבלי עירובין דף ק עמוד ב

תני חדא אחד אילן לח ואחד אילן יבש ותניא אידך במה דברים אמורים בלח אבל ביבש מותר... אלא לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים

7. רש"י שם

יבש שאין בו לחלוח ולא מחובר הוא, בימות החמה יבש מותר דליכא אפילו משום מראית העין שהרי ניכר לכל שהוא יבש.. והא דקתני אסור בימות הגשמים שאין ניכר בין לח בין יבש ואיכא משום מראית העין."

8. רמב"ם הלכות שבת פרק ח הלכה ד

תאנים שיבשו באיביהן וכן אילן שיבשו פירותיו בו התולש מהן בשבת חייב אף על פי שהן כעקורין לענין טומאה.

9. ר' גיגי

- a. שיטת רש"י ותוס' שאין חיוב קוצר אלא כשיש יניקה של הפרי ולכן, אם יבשו התאנים ועוקציהן פטור, ואם יבשו בלא עוקציהן שיונקים עדיין מן האילן חייבים על תלישתם. לשיטה זו עיקר קוצר בעקירה ממקום חיותו ויניקתו דווקא.
- b. שיטת רמב"ם שאף אם הפרות לא יונקים מן האילן יש חיוב בתלישתם כל זמן שהאילן עצמו מחובר לאדמה ויונק ממנה. אבל כשהאילן יבש לגמרי גם הרמב"ם מודה שאין חיוב כי האילן עצמו כתלוש מן האדמה. ולפי זה יובן פסק הש"ע (שלו/ג) שהתיר ללכת על גבי עשבים יבשים שהרי הם כתלושים. [לשיטה זו עיקר קוצר בעקירה ממקום חיבורו.

10. תלמוד בבלי שבת דף קז עמוד ב

אמר שמואל: השולה דג מן הים, כיון שיבש בו כסלע - חייב. אמר רבי יוסי בר אבין: ובין סנפיריו. אמר רב אשי: לא תימא יבש ממש, אלא אפילו דעבד רירי. אמר מר בר המדורי אמר שמואל: הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה - חייב. מאי טעמא? אמר רבא: בר המדורי אסברא לי, לאו אמר רב ששת: האי מאן דתלש כשותא מהיזמי והיגי - מיחייב משום עוקר דבר מגידולו, הכא נמי - מיחייב משום עוקר דבר מגידולו.

11. חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף קז עמוד ב

הא דאמר' במושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה דחייב משום עוקר דבר מגדולו. קשה לי דהא גוזז ותולש כנף מן העוף כשהן חייין (ע"ד ב') לא מחייבין להו תרתי חדא משום עוקר דבר מגידולו, וכן הנוטל שעריו וצפרניו ושפמו (צ"ד ב') אין בהן דין עוקר דבר מגדולו דליחייב תרתי אלמא אין משום עוקר דבר מגדולו דהוא תולדה דקוצר אלא בגדולי קרקע... דמדלדל עובר משום נטילת נשמה הוא חייב... ומה שאמרו בירושלמי בפ' כלל גדול רבנן דקסרין אמרין ההין דצד נונא וכל דבר שהוא מבדילו מחיותו חייב משום קוצר לא אתיא כשיטתא דגמ' דילן.

12. תלמוד ירושלמי שבת פרק ז הלכה ב

רבנן דקיסרין אמרין הדין דצייד כוורא וכל דבר שאתה מבדילו מחיותו חייב משום קוצר... החולב והרודה חלות דבש חייב משום קוצר.

13. משנת עוקצין ג:

כוורת דבורים ר' אליעזר אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים אינה כקרקע... והרודה ממנה בשבת פטור.

14. ר' גיגי

מוכח ממשנה זו שיסוד מחלוקתם בענין רודה חלות דבש הוא בשאלה אם זה גידולי קרקע או לא, והכל מודים שאין מחייבים משום קוצר אלא בגידולי קרקע.

15. תלמוד בבלי מסכת שבת דף צה עמוד א

תנו רבנן: החולב והמחבץ והמגבן כגרוגרת, המכבד, והמרבץ, והרודה חלות דבש, שגג בשבת - חייב חטאת, הזיד ביום טוב - לוקה ארבעים, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות... אמר רבי אלעזר: מאי טעמא דרבי אליעזר - דכתיב ויטבל אותה ביערת הדבש וכי מה ענין יער אצל דבש? אלא לומר לך: מה יער, התולש ממנו בשבת - חייב חטאת, אף חלות דבש הרודה ממנו בשבת - חייב חטאת.

16. רש"י מסכת שבת דף צה עמוד א

מפרק - כמו מפרק משאו, שפורק אוכל ממקום שנתכסה בו, והוי תולדת דש, ואית דאמרי תולדה דקוצר - ולא היא, דלאו מחובר הוא,

17. תלמוד בבלי מסכת בכורות דף כד עמוד ב

מתני'. רבי יוסי בן המשולם אומר: השוחט את הבכור - עושה מקום בקופיץ מיכן ומיכן ותולש את השער, ובלבד שלא יזיזנו ממקומו, וכן תולש את השער לראות מקום מום.

גמ'. אמר רב: הלכה כרבי יוסי בן המשולם. בעו מיניה מרב הונא: כנגדו ביום טוב מהו? טעמא דרבי יוסי בן המשולם משום דקסבר תולש לאו היינו גוזז וביום טוב אסור - דהוה ליה עוקר דבר מגידולו, או דלמא: בעלמא סבר רבי יוסי בן המשולם תולש היינו גוזז, והיינו טעמא דשרי - דהוה ליה דבר שאין מתכוין, ובי"ט דבר שאין מתכוין מותר? ...

18. מרומי שדה מסכת בכורות דף כד עמוד ב

התוס' להלן דף כ"ה א' בד"ה ואמר ר"ל כתבו, דאסור משום גוזז ככל עוקר דבר מגידולו, במס' שבת דף ק"ז ב' גבי הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר כו', אבל לא משום קוצר. ולשיטתייהו קיימי בשבת דף ע"ג ב' לענין מפרק, דלא כרש"י דחייב משום דש, וס"ל לרש"י דבהמה מיחשב גידולי קרקע לענין זה, וא"כ ה"ה דחייב משום קוצר. אבל תוס' פליגי וס"ל שאינו גידולי קרקע, ואין בהם משום דש ומשום קוצר אלא משום גוזז... אכן לולא פ"י רבותינו הייתי אומר, דעוקר דבר מגידולו גם לפי המסקנא הוא משום קוצר, וע"ז האיסור מסיק דהוא כלאחר יד... והנה ה"מ ז"ל כתב בפ' כ' משבת, דמדלדל עובר במעי בהמה דעת הרמב"ם דאיכא משום נטילת נשמה. ולא זכיתי להבין, ממ"נ אם בעודו נפל הרי פסק הרמב"ם כרב אדא בר אבהה דהוי כמחתך בשר בעלמא, ואם אינו נפל פשיטא. ולי נראה דהרמב"ם כיוון בעודו נפל ורק משום קוצר, אף על גב שכתב בדין נטילת נשמה, מכ"מ כ"ל זה הדין כאן:

19. מגן אבות הלכות קצירה

בירושלמי הנוטל את הדג מהמים מאחר שמבדילו מחיותו חייב משום קוצר ויראה לי דהיינו דוקא שהיה מונח מקודם בביבר או בכלי מנוקבת העומדת בנהר. אבל אם היה מונח בספל של מים ביבשה או אפילו בנהר רק שהספל לא היה בו נקבים פטור. וכן יראה לי דאם היה מונח בביבר או בכלי מנוקבת העומדת בנהר ושאב את הדג בכלי שאינה מנוקבת אפילו ששאבו בצירוף המים באופן שעדיין מונח הדג בתוך המים שבכלי שאינה מנוקבת נמי חייב. ולדעת הרבה מראשוני הא דהירושלמי אינו לפי גמרא דידן. ולפי הגמרא דידן מאחר שאינו גידולי קרקע אינו חייב משום קוצר:

20. אגלי טל הלכות גוזז ה"ז

<p>המים נעשה כדרך קצירה פירות. אך אפי' לדעת הרמב"ם דעדה וקצירה לא הותרו ביו"ט מן התורה. שלא הותרו ביו"ט אלא הכשר המאכלים לאוכלן אבל לאו בעלי חיים שאינם ברשות, אדם וכן לעקור דבר מגידולו כגון קצירה ותולדותיו אלו וכיוצא בהן אסורין והרי' הם ככלל מלאכת עבודה עכ"ל.</p>	<p>נראה ליישב דהנה סברת הרמב"ם נראה שלא הותר ביו"ט אלא מה שהוא אוכל מכבד ביד האדם והותר להכשירו משא"כ כשחלה לא ה"י כידו כלל נחשב העדה עשיית דבר חדש לא הכשר המאכל וכן קצירה נחשב דבר חדש לא הכשר המאכל. אך הא מילתא טעמא דע"י למה יחשב קצירה דבר חדש. ונראה על פי פירוש הרשב"ם</p>	<p>קוצר איך שרי ביו"ט. ויפה הקשה. ונראה ליישב מנפיל לדעת הר"ן דאיסור קצירה משום שנעשית הרבה זאף לקיטת פירות הנפסדין כגון תותים וס' לא הותרו משום שהלכו אחר רובם של קצירה ש' לוחם. ואפי' שהותרו שחיקת פלפלין ולא הלכו אחר' של טחינה היינו טעמא לפי שאין אותה שחיקה ש' ליומה נעשית לימים הרבה שזו כמדרך חו ברמיים שחיקת פלפלין ברמיים שלכן אינה כדרך טחינת ח' לימים הרבה ע"ש. וא"כ פשיטא שאין לקיטת גנים המים נעשה כדרך קצירה</p>
<p>דמחלה היה בטל לגבי קרקע. והחיוב פרי הגדל בקרקע. אבל דג הגדל במים נהי דבטל לגבי מים והרי הוא כמים הא מים נופייהו רחיים לשתי' ומותר לעשות בהם מלאכה לבשלים. ה"ה דג שבעל אליו חסוב אוכל ומותר לעשות בו מלאכת קצירה. ואין נחשב זה עשיית דבר חדש שנס בעודו מחובר למים נחשב אוכל דאין חיבורו למים וביטולו למים מבעולו מתורת אוכל כיון דמים נופייהו אוכלא כינוי ודו"ק:</p>	<p>דמחלה היה בטל לגבי קרקע. והחיוב פרי הגדל בקרקע. אבל דג הגדל במים נהי דבטל לגבי מים והרי הוא כמים הא מים נופייהו רחיים לשתי' ומותר לעשות בהם מלאכה לבשלים. ה"ה דג שבעל אליו חסוב אוכל ומותר לעשות בו מלאכת קצירה. ואין נחשב זה עשיית דבר חדש שנס בעודו מחובר למים נחשב אוכל דאין חיבורו למים וביטולו למים מבעולו מתורת אוכל כיון דמים נופייהו אוכלא כינוי ודו"ק:</p>	<p>כ"כ ס"ז. גבי כוורת דכורים לרי אליעזר ד מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת ופירש"י אינה מקבלת טומאה זו הכוורת במקומה דמחוברת לקרקע יאלה מתורת כלי וגם הדבש שבו אינו מקבל טומאה דבטל לגבי כוורת. והיינו דהחולש ממנה בשבת חייב חטאת וחשוב שגדל בכוורת בטל לגבי. וע"כ כ"ש שהגדל ע"ג קרקע ממש בטל לקרקע וחשוב כקרקע וכשנחלש נחשב אז אוכל</p>

21. דף על הדף שבת דף קז עמוד ב

ובמנחת חינוך (מוסך השבת מלאכת קוצר) תמה על זה, דהא הרמב"ם גופיה סובר דבעלי חיים נקרא גידולי קרקע, דהרי הרמב"ם ס"ל דאין דישה אלא בגידולי קרקע, ומ"מ פסק דחולב חייב משום דש, ובע"כ דבע"כ הם בכלל גידולי קרקע. ואם כן לגבי קוצר גם כן ל"ל יתחייב בבעלי חיים. ותירץ הקהלת יעקב (סי' מ"ז) דאינו דומה הגדר של גדולי קרקע לגבי דש, להגדר של גידולי קרקע לגבי קוצר, והיינו דדישה שהיא מלאכה בתלישה סגי שהוא גידולי קרקע, דהיינו שמזונתו ויניקתו ממה שגדל בקרקע, ולכן פסק הרמב"ם דבחולב איכא משום דש, דבעלי חיים גידולם מן הארץ וגידולי קרקע איקרי ואית בהו משום דש. אבל לגבי מלאכת קוצר דהוא הפרדת המחובר לקרקע מן הקרקע, לא סגי בגדר גידולי קרקע, אלא בעי "מחובר" לקרקע, ולכן בעלי חיים אף שגדילתן מן הקרקע אבל אינם מחוברים לקרקע, ולא שייך בהם איסור קוצר, ולכן שפיר כתב הרמב"ם דבדלדל עובר במעיה חייב משום נטילת נשמה ולא משום קוצר.